

LR Vyriausybei

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS

Aplinkos ministerijai

2020-01-10 Nr. S. 6

DĖL LR VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 6 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-3851(2)“ PROJEKTO (REG. NR. 19-15631(2))

Lietuvos pramonininkų konfederacija (toliau – LPK), įvertinusi LR Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo Nr. I-1163 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-3851(2)“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), teikia pastabas ir pasiūlymus. Pažymėtina, jog Įstatymo projektas yra parengtas neatsižvelgiant į LR Seimo 2019-10-15 priimtą Žemės gelmių įstatymo Nr. I-1034 pakeitimo įstatymą (toliau – ŽGI), kuris įsigalios jau po pusmečio (2020 m liepos 1 d.) ir kuris ženkliai pakeis žemės gelmių išteklių naudojimo teisinį reglamentavimą. Jau vien tik teisėkūros tikslingumo požiūriu, Įstatymo projektas, kuris realiai gal ir galėtų įsigalioji po keleto mėnesių, yra nepagrįstas, nes faktiškai beveik nuo įsigaliojimo dienos nebeatitiktų ne tik daugelio naujo ŽGI nuostatų, bet ir kitų žemės gelmių išteklių naudojimą reglamentuojančių poįstatyminių teisės aktų, kurių esminiai pakeitimai yra jau rengiami arba artimiausiu metu numatomi parengti, reikalavimų.

LPK nuomone, yra labai svarbu, kad teisinis reguliavimas atitiktų teisėkūros tikslingumo, proporcingumo ir efektyvumo principus. Išnagrinėję Įstatymo projektą, konstatuojame, jog skubotai parengti siūlomi 6 straipsnio pakeitimai ženkliai išskiria vieną naudotojų grupę (t. y. naudingąsias iškasenas kasančias įmones) ir yra nepagrįsti laiko, neargumentuoti turinio, klaidinantys vartojamų netikslių ar nevienareikšmiškai interpretuotinių formuluočių prasme.

Atkreipiame dėmesį, jog ŽGI yra pakeistos ne tik kai kurios sąvokos (pvz., sąvoka „kasybos sklypas“ bus grįsta naudojimo plane suprojektuota teritorija), bet ir leidimų naudoti žemės gelmių išteklius išdavimo procedūra ir turinys: keičiamas dokumentų rengimo eiliškumas – pirmiausia parengiant naudojimo planą (15 str.), atsisakoma sutarčių prie leidimo, sąlygų nustatymo, numatomas priedas prie leidimo (21 str.) ir kt. Be to numatytos leidimo galiojimo stabdymo ir jo galiojimo panaikinimo priežastys ir procedūros (19 str.) ir kt.

Įstatymo projekte negali būti naudojamos nevienareikšmiškos formulotės, tačiau nei viename reglamentuojančiame žemės gelmių naudojimą teisės akte, nėra apibrėžta ką reiškia „be leidimo išgautas išteklių kiekis“ (siūlomo Įstatymo projekto 6 str.). Ar tai reiškia, kad ūkio subjektas arba fizinis asmuo niekada neturėjęs leidimo savavališkai kasė išteklius, ar tai kasybos įmonė, kuriai yra sustabdytas ar panaikintas leidimo galiojimas, tęsė kasybą, ar ir tai, kad kasybos metu įmonė, turinti galiojantį Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos išduotą leidimą naudoti žemės gelmių išteklius konkrečiame telkinyje pagal patvirtintą naudojimo planą, parengtą laikantis racionalaus išteklių naudojimo principų, iškasė dėl geologinės telkinio sandaros ypatumų tik kasimo metu aptiktus papildomus išteklius? Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatyme turi būti pateikta aiški formulotė ką reiškia „be leidimo“, nes pastaruoju metu dėl išteklių naudojimo priežiūrą ir kontrolę vykdančių institucijų skirtingų „be leidimo“ vertinimų ir interpretacijų kasybos įmonės, turinčios galiojančius leidimus, yra nepagrįstai laikomos pažeidėjais ir baudžiamos (taikomi dideli mokesčių tarifai).

Įstatymo projekto 6 str. 2 dalyje nurodoma, kad už „viršytą leidime nurodytą leidžiamą išgauti gamtos išteklių kiekį, taikomas didesnis mokesčio tarifas“. ŽGĮ 16 str. 4 dalis nurodo kas yra įrašoma į leidimą: „Leidime naudoti naudingųjų iškasenų, išskyrus angliavandenilius, požeminio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes įrašomi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes išdavimo tvarkos apraše nurodyti duomenys apie leidimo turėtoją ir suteikiamą naudoti žemės gelmių išteklių telkinį ar jo dalį...“. Taigi, leidime nebus nurodomas „leidžiamas išgauti gamtos išteklių kiekis“, o tik leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ar žemės gelmių ertmes priede (21 str.) bus nurodomas : „...skiriamų naudoti žemės gelmių išteklių kiekis...“ („skiriamų“, o ne „leidžiamų išgauti“) skirto kasybos sklypo ribose bei „...įpareigojimas vykdyti veiklą vadovaujantis žemės gelmių naudojimo planu...“.

Atkreipiame dėmesį, jog siūlymas taikyti didesnį mokesčio tarifą už „viršytą leidime nurodytą leidžiamą išgauti“ gamtos išteklių kiekį (pagal ŽGĮ - skiriamą naudoti žemės gelmių išteklių kiekį) naudingųjų iškasenų naudojimo atveju pažeidžia LR Konstitucijos 47 str., nes kasybos įmonė bus baudžiama už tai, jog ji atidengtame karjere pilnai iškasa valstybei išimtinę nuosavybės teise priklausančius išteklius, jų nesugadina, jų nepalaidoja karjero rekultivavimo metu. Šis paradoksus siūlymas, kuriuo yra reikalaujama išteklius naudoti neracionaliai, matomai, išplaukė iš profesionalių žinių stokos (gal nesuvokimo, kad žemės gelmių išteklių ir leidžiamų sumedžioti gyvūnų kiekiai apskaičiuojami nevienodu patikimumu), kad geologinės žvalgybos metu telkinio išteklius apskaičiuoti įmanoma tiksliai pagal 100-200-250 m atstumu gręžiniuose nustatytus dangos (naudingojo klodo kraigo) ir naudingojo klodo aslos gylius. Tarp tų gręžinių naudingojo klodo kūno paviršiai nustatomi interpoliacijos būdu plokštumomis, todėl apskaičiuojant išteklių kiekį gali susidaryti plus/minus apie 10 % paklaida, ištekliai aprobuojami 1000 m³ tikslumu. Tačiau gamtoje natūralūs išteklių slūgsojimo kontaktai turi kitą konfigūraciją, todėl karjero atidengimo metu, plotuose tarp gręžinių, aptikus plonesnę (ar storesnę) dangą, bus iškastas didesnis (arba mažesnis) nei skiriamas naudingojo klodo tūris. Analogiška situacija dėl naudingojo klodo aslos nelygumo, vandeningo horizonto lygio svyravimų susidaro ir karjero dugne. ŽGĮ 2 str. 19 dalyje nurodoma „... racionaliai ir tvariai naudoti žemės gelmių išteklius“. Įstatymo projekto 6 str. 2 dalyje, jei jis būtų patvirtintas, įsigaliojūt bauda už tai, kad žemės gelmių išteklių naudotojas pilnai iškasė visas karjere atidengtas naudingąsias iškasenas, t. y. jas naudojo racionaliai, o visos valstybės mastu ir tvariai. Jeigu dalis galimų iškasti karjere išteklių būtų palikta, siekiant neviršyti leidime nurodytą kiekį ir išvengti baidos, tai tas kiekis, tenkinant visuomenės poreikius, turės būti iškastas kitoje vietoje pažeidžiant dar daugiau teritorijos plotą. Todėl pateikta ši pakeitimo nuostata gali būti traktuojama kaip kenkimas Lietuvos gamtai ir visuomenei. Toks įstatyminis reglamentavimas negali būti toleruojamas.

Atkreiptinas dėmesys į neargumentuotas, neaiškias, prieštaringas formuluočių ir sąvokų prasme Įstatymo projekto 6 str. 3, 4, 5, 6 dalių nuostatas, naudingųjų iškasenų, kaip vienos iš gamtos išteklių rūšių, gavybos atveju.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlome nepritarti pasiūlytomis Įstatymo projekte 6 str. nuostatomis (išbraukti 6 str. 3, 4, 5, 6 dalis, o 2 dalį iš esmės tobulinti, atsižvelgiant į pateiktus argumentus) kaip nesuderinamoms su Žemės gelmių įstatymu, didinančioms neigiamą poveikį legaliam kasybos verslui, pažeidžiančioms visuomenės ir LR valstybės, kaip žemės gelmių savininko, žemės gelmių apsaugos principus bei turtinius interesus.

Pagarbiai

Vykdomasis direktorius

Ričardas Sartatavičius